

РОЗДІЛ 2 ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

УДК 811.111'37'42

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.32.2.7>

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ МОРСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

MAIN TRENDS IN THE STUDY OF ENGLISH MARITIME TERMINOLOGY

Корнєслава Є.В.,

*orcid.org/0000-0001-9516-1963**кандидат філологічних наук, доцент,**доцент кафедри філології**Одеського національного морського університету*

Стаття присвячена висвітленню основних тенденцій у дослідженні англійської морської термінології. У ході аналізу було виокремлено декілька аспектів аналізу обраної галузевої терміносистеми. Семантичний напрям дослідження дозволяє розглядати значення та використання морських термінів у мовленні, вивчаючи їхні взаємозв'язки та специфіку. Зазначений аспект сприяє точному розумінню мовленнєвих конструкцій у морській галузі. Структурний аналіз досліджує будову морської термінології, включаючи морфологічний, синтаксичний та лексико-семантичний аспекти. Цей напрям важливий для розкриття системи та функціонування термінів у морській галузі. Когнітивний підхід дозволяє вивчити сприйняття та розуміння мовлення про морську справу, а також виявити когнітивні процеси, які відображаються у мовній термінології, що сприяє кращому розумінню утворення та використання термінів у цій галузі. Контекстуальний напрям дослідження зосереджується на використанні морських термінів у специфічних областях морської справи, що допомагає розкрити відтінки використання термінів у реальних ситуаціях та сприяє покращенню комунікації між фахівцями. Міжкультурний аспект дослідження вивчає взаємозв'язки між мовними термінами у різних культурах та мовних спільнотах, що має неабияке значення для розуміння різниць та схожостей у використанні морських термінів у міжнародному спілкуванні. В цілому, дослідження англійської морської термінології з цих різних напрямів допомагає розширити знання про мовленнєве спілкування у морській галузі, покращити ефективність використання мовних засобів у цій сфері та сприяти міжкультурній взаємодії між фахівцями з різних країн. Перспективу проведеного дослідження вбачаємо в детальному аналізі найбільш перспективного, на наш погляд, напрямку, а саме – вивчення англійської морської термінології в аспекті міжкультурної комунікації та перекладу.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, морська галузь, термін, термінологія.

The article is devoted to highlighting the main trends in the study of English maritime terminology. In the course of the analysis, several aspects of the study of the selected branch of terminological system were singled out. The semantic direction of the research allows to consider the meaning and use of marine terms in speech, studying their relationships and specificity. This aspect contributes to the accurate understanding of speech constructions in the maritime industry. Structural analysis examines the structure of maritime terminology, including morphological, syntactic and lexical-semantic aspects. This direction is important for the disclosure of the system and the functioning of terms in the maritime industry. The cognitive approach allows you to study the perception and understanding of maritime speech, as well as to identify cognitive processes that are reflected in linguistic terminology, which contributes to a better understanding of the formation and use of terms in this field. The contextual direction of research focuses on the use of maritime terms in specific areas of maritime affairs, which helps to reveal the nuances of the use of terms in real situations and contributes to the improvement of communication between specialists. The cross-cultural aspect of the study studies the relationships between language terms in different cultures and language communities, which is of great importance for understanding the differences and similarities in the use of maritime terms in international communication. In general, the study of English maritime terminology from these different directions helps to expand knowledge about speech communication in the maritime industry, to improve the effectiveness of the use of linguistic means in this field, and to promote intercultural interaction between specialists from different countries. We see the perspective of the conducted research in a detailed analysis of the most promising, in our opinion, direction, namely, the study of English maritime terminology in the aspect of intercultural communication and translation.

Key words: intercultural communication, maritime industry, term, terminology.

Постановка проблеми. Оскільки Велика Британія є острівною державою, реалії, пов'язані з морем, завжди мали для неї першорядне значення. Економічний розвиток, міць та процві-

тання країни століттями залежали від успішного розвитку флоту, підкорення нових земель, транспортування вантажів морем. Судноплавство та навігація завжди займали важливе місце у житті

держави. Відомо, що розвиток будь-якої сфери неодмінно супроводжується розвитком відповідної галузі мови. Тому аналіз морської термінології дозволяє отримати відомості про картину світу англомовного соціуму.

Англійська мова є мовою міжнародного спілкування у цілому та у сфері мореплавства і морської справи зокрема. Правильне розуміння та використання морської термінології є важливим для забезпечення безпеки мореплавства. З появою нових технологій у морській галузі з'являються нові терміни та поняття, які потребують дослідження та узгодження їх значень. Слід відзначити також міждисциплінарний характер морської термінології, оскільки вона включає в себе елементи не лише мовознавства, а й технічних наук, юридичних аспектів та інших галузей.

Отже, дослідження англомовної морської термінології має велике теоретичне значення як для лінгвістики загалом, оскільки тенденції розвитку обраної терміносистеми відображають особливості розвитку англійської мови загалом, так і практичну цінність для фахівців у морській галузі. Багатий словниковий склад англійської мови постійно змінюється та збагачується, відображаючи ті процеси, які відбуваються у різних сферах життєдіяльності людей, у тому числі в кораблебудуванні та мореплаванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Англомовна морська термінологія неодноразово була об'єктом дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених. Її досліджували в аспекті походження [3], семантики [4], функціонування у різножанровому дискурсі [6], методики викладання [2] та перекладу [7]. Проте, на сьогоднішній день відсутні комплексні дослідження англомовної морської термінології, які б детально охоплювали всі аспекти цієї складної теми, або хоча б окреслювали головні напрями досліджень цієї сфери.

Для розуміння й вивчення англомовної морської термінології потрібні більш широкі та комплексні дослідження, які охоплювали б усі аспекти цієї галузі мовознавства. Такі дослідження могли б допомогти виявити загальні закономірності, спільні риси та відмінності у використанні морських термінів, а також виявити нові тенденції та особливості в цій галузі.

Постановка завдання. Мета роботи полягає у висвітленні основних тенденцій у дослідженні англомовної морської термінології.

Виклад основного матеріалу. Основні тенденції дослідження англомовної морської термінології включають наступні аспекти.

Семантичний аналіз термінів, який передбачає вивчення значень та використання морських термінів у контексті мореплавства та морської справи. Це дослідження дозволяє зрозуміти еволюцію термінів, їхню семантику та використання в практичних цілях.

Одним із напрямів семантичних досліджень є вивчення явища багатозначності у морській термінології. У морських термінах, так само, як й у термінах інших галузей, відбуваються певні лексико-семантичні процеси, одним з яких є багатозначність. Зазвичай під багатозначністю розуміється вираз одним терміном кількох значень, різних явищ, соціальних відносин, предметів та його ознак. У словниках морських термінів, враховуючи їхню багатозначність, повинні відображатися значення, пов'язані з мореплаванням, судноплаванням та ін. Багатозначність у морській термінології ґрунтується на широті поняття за мірою збільшення смислового навантаження цих термінів підвищуються і його можливості розширити своє значення. Омонімія в морській термінології з'являється на основі внутрішніх законів мови. Синонімія в морській термінології ґрунтується на факторі смислової спільності. Повна заміненість бачиться як особливість, властива цим термінам. Поняття, що виражаються в результаті явища антонімії в морській термінології, виступають у зв'язку з трудовою діяльністю людей, що працюють у морі, і навколишнім світом.

Отже, семантичний аналіз англомовної морської термінології полягає в дослідженні значень та використання термінів, які використовуються у сфері мореплавства та морської справи. Він спрямований на розуміння еволюції термінів, їхню семантику та використання в практичних цілях. В ході семантичного аналізу дослідники звертають увагу на те, як терміни використовуються у конкретних контекстах морської діяльності, як їхні значення можуть змінюватися відповідно до ситуації, а також на специфічні особливості термінів, які відображають процеси та об'єкти у морській галузі. Семантичний аналіз допомагає встановити точне тлумачення та використання морських термінів, що сприяє ефективному спілкуванню між фахівцями у цій галузі та покращує безпеку та ефективність морського сполучення.

Структурний аналіз передбачає вивчення мовних особливостей та структури морської термінології, включаючи морфологію (будову морських термінів, у тому числі префіксів, суфіксів та інших морфем, які використовуються для утворення нових термінів у цій галузі); синтаксис (вивчення

способів поєднання морських термінів у реченнях та виразах, а також встановлення взаємозв'язків між термінами у складних конструкціях).

Таким чином, структурний аналіз англomовної морської термінології дозволяє краще зрозуміти будову та функціонування термінів у цій галузі, що сприяє ефективному використанню мовних засобів у спілкуванні між фахівцями морського галузі.

Когнітивний підхід передбачає дослідження того, як морська термінологія впливає на когнітивні процеси сприйняття та розуміння понять у морській галузі. Когнітивний підхід до дослідження англomовної морської термінології спрямований на вивчення та розуміння способів, якими люди сприймають, зберігають, обробляють та використовують мовну інформацію про морську галузь. Цей підхід базується на ідеї, що мовлення та мовні терміни відображають когнітивні процеси людини, такі як сприйняття, увага, пам'ять, мислення та розуміння [1]. У контексті дослідження англomовної морської термінології, когнітивний підхід дозволяє вивчити, як люди утворюють, організують та використовують мовні структури, що використовуються у морській галузі. Наприклад, дослідники можуть аналізувати способи, якими люди уявляють собі морські об'єкти та процеси, як ці уявлення впливають на використання мови.

Крім того, когнітивний підхід дозволяє вивчити механізми сприйняття та розуміння морської термінології, у тому числі процеси асоціації, класифікації, аналогії та метафоричного мислення, що допомагає зрозуміти, як люди організують свої знання про морську галузь у своїй ментальній моделі світу. Застосування когнітивного підходу до дослідження англomовної морської термінології дозволяє отримати більш глибоке розуміння процесів мовлення та сприйняття в контексті морської справи, що може бути корисним для подальшого вдосконалення та використання мовних засобів у цій галузі.

Контекстуальний аналіз передбачає вивчення термінологічних одиниць у різних контекстах морської діяльності, таких як навігація, технічне обслуговування суден, безпека на морі тощо. Контекстуальний напрям дослідження англomовної морської термінології орієнтується на вивчення використання морських термінів у конкретних ситуаціях та контекстах морської діяльності. Цей напрям дослідження зосереджується на тому, як терміни використовуються у специфічних областях морського галузі, які можуть варіюватися залежно від контексту.

Дослідження в контекстуальному напрямі може включати аналіз термінів, які використовуються у різних галузях морської справи, таких як навігація, метеорологія, суднобудування, а також у різних видів суден та обладнання. Дослідження може також включати вивчення специфічних виразів та термінів, які використовуються у конкретних ситуаціях на суднах, у портах, під час морських операцій тощо.

Контекстуальний підхід дозволяє краще зрозуміти та використовувати морську термінологію у реальних ситуаціях, сприяє збагаченню мовлення фахівців у морській галузі та підвищенню ефективності спілкування в цій сфері. Крім того, дослідження контекстуального використання морських термінів може допомогти в удосконаленні навчальних та професійних програм з морської справи, а також в удосконаленні комунікації між фахівцями у цій галузі.

Міжкультурний аспект передбачає дослідження взаємозв'язків між англomовною морською термінологією та термінологією інших мов, а також вивчення впливу культурних особливостей на сприйняття та використання термінів. Це дослідження спрямоване на розуміння та аналіз того, як морська термінологія відрізняється чи співпадає в різних культурах, які вимоги до її використання інші в різних мовних середовищах.

Міжкультурний аспект дослідження морської термінології також включає вивчення культурних та історичних аспектів, які вплинули на формування та розвиток морської термінології в різних мовних традиціях. Наприклад, терміни, пов'язані з морськими обрядами чи традиціями, можуть мати різний відтінок значень в різних країнах та культурах.

Крім цього, дослідження міжкультурного аспекту морської термінології допомагає виявити та зрозуміти різноманітність підходів до використання та сприйняття термінів у різних культурах, що може бути корисним для міжнародного спілкування у морській галузі. Цей напрям дослідження може виявити схожість або відмінність у мовних структурах та використанні термінів у різних культурах, що сприяє покращенню співпраці та розумінню між фахівцями з різних країн.

Значений аспект також охоплює переклад термінів. Переклад у галузі морської справи має велику актуальність, оскільки мовлення про море та морську діяльність є важливою складовою спілкування у цій галузі. Правильне розуміння та використання морської термінології у міжнародному спілкуванні допомагає уникнути непорозуміння та помилок, забезпечуючи ефективну кому-

нікацію між фахівцями з різних країн. Переклад морських термінів також важливий для навчання та освіти в цій галузі, а також для безпеки та ефективності морських операцій. Наприклад, у разі аварії на морі або під час навігації точний розуміння та використання термінів може врятувати життя та запобігти небезпеці.

Таким чином, актуальність перекладу у галузі морської справи полягає в забезпеченні гладкого та ефективного спілкування між фахівцями, уникненні непорозуміння та помилок, підвищенні безпеки та ефективності морських операцій, а також в підтримці навчання та освіти в цій важливій галузі.

Отже, дослідження міжкультурного аспекту англійської морської термінології важливо для розширення знань про специфіку мовленнєвого спілкування у морській галузі та покращення міжкультурної взаємодії між фахівцями у цій галузі.

Етимологічний аспект дослідження морської термінології в англійській мові передбачає аналіз походження термінів. Хоча значна кількість слів, що належать до морської тематики, має англосаксонське походження, їх велика частина запозичена з інших індоевропейських мов: латинської, французької, грецької, голландської, іспанської, а також давньоскандинавських мов. Афіксація та словоскладання є найпродуктивнішими способами утворення слів морської тематики. Способи словотвору продовжують впливати на морські терміни, споконвічно англійські або запозичені, надаючи їм нових значень, розширюючи цим словниковий запас англійської мови [Шерстюк].

Ці тенденції в дослідженні англійської морської термінології сприяють розширенню знань про мовні та термінологічні особливості у галузі мореплавства, підвищенню якості комунікації між фахівцями цієї галузі та покращенню безпеки та ефективності морського сполучення.

Висновки. Підсумовуючи дослідження англійської морської термінології з окреслених різ-

них напрямів – семантичного, структурного, когнітивного, контекстуального та міжкультурного, можна зробити наступні загальні висновки. Семантичний напрям дослідження дозволяє розглядати значення та використання морських термінів у мовленні, вивчаючи їхні взаємозв'язки та специфіку. Це важливо для точного розуміння мовленнєвих конструкцій у морській галузі. Структурний аналіз досліджує будову морської термінології, включаючи морфологічний, синтаксичний та лексико-семантичний аспекти. Цей напрям важливий для розкриття системи та функціонування термінів у морській галузі. Когнітивний підхід дозволяє вивчити сприйняття та розуміння мовлення про морську справу, а також виявити когнітивні процеси, які відображаються у мовній термінології, що сприяє кращому розумінню утворення та використання термінів у цій галузі. Контекстуальний напрям дослідження зосереджується на використанні морських термінів у специфічних областях морської справи, що допомагає розкрити відтінки використання термінів у реальних ситуаціях та сприяє покращенню комунікації між фахівцями. Міжкультурний аспект дослідження вивчає взаємозв'язки між мовними термінами у різних культурах та мовних спільнотах, що має неабияке значення для розуміння різниць та схожостей у використанні морських термінів у міжнародному спілкуванні.

В цілому, дослідження англійської морської термінології з цих різних напрямів допомагає розширити знання про мовленнєве спілкування у морській галузі, покращити ефективність використання мовних засобів у цій сфері та сприяти міжкультурній взаємодії між фахівцями з різних країн.

Перспективу проведеного дослідження вбачаємо в детальному аналізі найбільш перспективного, на наш погляд, напряму, а саме – вивчення англійської морської термінології в аспекті міжкультурної комунікації та перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Стасюк Т.В. Основні метапоняття соціокогнітивного термінознавства: терміноконцепт. *“Kluczowe aspekty naukowej działalności – 2013”*: *Materiały IX Międzynarodowej naukowipraktycznej konferencji*. 2013. Przemyśl, 10. С. 33–35.
2. Хроленко О. А. Особливості застосування когнітивно-комунікативного підходу до навчання майбутніх судноводіїв англійської професійної лексики. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського = Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*: наук. журнал. Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2022. № 1 (138). С. 87–93.
3. Шерстюк О.І. Походження морських термінів в англійській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2020, № 46, том 2. С. 193–197.
4. Vocanegra-Valle A. Maritime English. In C. A. Chapelle (Ed.), *The encyclopedia of applied linguistics*. Hoboken, NJ: Blackwell. 2013.
5. Cutler D., Cutler T. Dictionary of Naval Terms. Annapolis: Naval Institute Press, 2005. 272 p.

6. Jurkovic V. Maritime English Vocabulary in Feature Films: *The Perfect Storm* (2000) and *Master and Commander* (2003). 2015. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/tesj.220> (дата звернення: 22.02.2024).
7. Kryzhanovska Ye.H. The peculiarities of the translation English maritime terms into Ukrainian language. «Young Scientist». № 2 (54) • February, 2018. P. 201–204.
8. Online Etymological Dictionary. URL: <http://www.etymonline.com> (дата звернення: 20.02.2024).
9. Palmer J. Jane's Dictionary of Naval Terms. L.: Macdonald and Jane's, 1975. 342 p.
10. Skeat W. W. The Concise Dictionary of English Etymology. Ware: Wordsworth Editions, Ltd., 1994. 633 p.

УДК 811:37.018.43:004

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.32.2.8>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

CURRENT TRENDS IN THE IMPLEMENTATION OF DISTANCE EDUCATION IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

Костенко Н.І.,

orcid.org/0000-0002-6810-9104

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри соціальних технологій, завідувач кафедри соціальних технологій

Вінницького соціально-економічного інституту

Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Турчин А.І.,

orcid.org/0000-0002-1690-8967

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Рачковський О.В.,

orcid.org/0000-0001-6743-3845

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземної філології та перекладу

Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова

Пряницька В.Б.,

orcid.org/0000-0001-6710-5227

старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу

Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова

Шумейко Л.В.,

orcid.org/0000-0003-2410-3867

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземної філології та перекладу

Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова

У статті визначаються сучасні тенденції впровадження дистанційної освіти під час викладання іноземної мови. Визначено, що використання технологій дистанційного навчання підвищує та покращує ефективність навчального процесу, що значною мірою залежить від підготовки викладачів до проведення дистанційного навчання та готовності студентів навчатися онлайн. Обґрунтовано, що дистанційна освіта – це форма здобуття знань і вмінь на відстані шляхом інформатизації з використанням усіх технологій навчання. Розглянуто основні переваги та недоліки дистанційної освіти. Зазначено, що більшість методів, які використовуються з допомогою Інтернету, розподіляються на дві основні групи: самостійне навчання з використанням наданих матеріалів та дистанційне навчання через спілкування з викладачем за допомогою сучасних засобів комунікації: вебінари, Skype-конференції, Zoom, онлайн-сесії через електронну пошту, мобільний обмін повідомленнями. Охарактеризовано інтерактивний ресурс LearningApps.org, який передбачає застосування навчальних інтерактивних модулів для використання у навчальному процесі. Звернуто увагу на використання під час дистанційної освіти мультимедійних засобів. Акцент зроблено на сучас-